

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
Београд, 25. април 2016. године

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду од 28. марта 2016. године одређена је комисија за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **Ђуро М. Ђурића**, мастер правника, под насловом: „**Санациона реорганизација друштва капитала у стечају – упоредна студија немачког, француског и српског права**“ у саставу: др Мирко Васиљевић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, др Владимир Чоловић, научни саветник Института за упоредно право у Београду и редовни професор Правног факултета Паневропског универзитета Апеирон у Бањој Луци, и др Вук Радовић, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Београду.

Након што је пажљиво и детаљно прегледала достављени рукопис докторске дисертације, Комисија има задовољство и част да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду поднесе следећи

ИЗВЕШТАЈ
О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

I Основни подаци о кандидату и дисертацији

а) Основни подаци о кандидату

Ђуро Ђурић је рођен 9. јула 1980. године у Београду, Република Србија. Основну школу завршио је у Батајници, а гимназију друштвено-језичког смера у Земуну. Дипломирао је на Правном факултету Универзитета у Београду, правосудни смер, 2004. године, са просечном оценом 9,00. Мастер студије је завршио на Универзитету у Монтескје, у Бордоу, Француска, на смеру Основно приватно право – Пословно право и предузећа, 2006. године. Предметну диплому мастер студија је признала Комисија за признавање страних високошколских исправа Универзитета у Београду 2009. године. У академској 2008/2009. години уписао је докторске студије на Правном факултету Универзитета у Београду, пословноправна научна област. Са

просечном оценом 8,80 положио је све испите: Методе научно-истраживачког рада и вештине, први део усменог докторског испита (Компанијско право, Трговинско право и Стечајно право) и други део усменог докторског испита (Грађанско право – уговорно право и Грађанско процесно право). Под менторством проф. др Мирка Васиљевића одбранио је семинарски рад под називом: „Акциони план Европске комисије за модернизацију европског компанијског права и корпоративног управљања – правци деловања органа ЕУ ка успостављању модерног правног оквира пословања“. Такође је уписан на докторат на Факултету правних и економских наука Универзитета Зарланда, у Зарбрикену, СР Немачка, Катедра за приватно право, грађанско право, пословно и привредно право, међународно приватно право и упоредно право, којом управља проф. др. др. др. х.ц. Михаел Мартинек.

Кандидат Ђуро Ђурић је од 2005. до 2008. године био запослен у Другом општинском суду у Београду, као судијски приправник. Од 2007. године радио је као сарадник у настави на Београдској банкарској академији – Факултету за банкарство, осигурање и финансије, Универзитета Унион, Београд, на предметима Пословно право, Банкарско (Финансијско) право, Право ЕУ и Корпоративно управљање. Године 2009. изабран је у звање асистента. Од марта 2010. до јануара 2016. године био је запослен на Институту економских наука у Београду. Септембра 2010. изабран је први пут у звање истраживач сарадник на Институту економских наука у Београду, а септембра 2013. је поново изабран у то звање. Од децембра 2012. до марта 2015. године је руководио је Центром за издавачку делатност Института. Од јануара 2016. године запослен је у Комори извршитеља, на месту виши саветник за међународну сарадњу и стручно усавршавање. Поседује активно знање француског, немачког и енглеског језика, као и основно знање мађарског језика. Резервни је официр Војске Републике Србије.

Ђуро Ђурић је аутор или коаутор следећих радова:

- „Цесија уговора у нацртима облигационог права у Европи”, *Право и привреда*, 1-4/2007, Удружење правника у привреди Србије, Београд 2007., ISSN 0354-3501, COBISS.SR-ID 512307900, стр. 36-59.
- „Мане у сагласности воља и законске гаранције у цесији удела у друштвима у француском праву”, *Право и привреда*, 5-8/2007, Удружење правника у привреди Србије, Београд 2007., ISSN 0354-3501, COBISS.SR-ID 163241228, стр. 228-255.
- „Двадесет година европске економске интересне групације”, *Право и привреда*, 1-4/2009, Удружење правника у привреди Србије, Београд 2009., ISSN 0354-3501, COBISS.SR-ID 1024367760, стр. 247-257.
- „European financial system and integration of Serbian and Macedonian banking sector in IT”, у: „*Financial system integration of Balkan countries in the European financial system : impact of global financial crisis*”, Универзитет у Ници - Sophia

Antipolis, Ница, Француска, Институт економских наука, Београд 2009., ISBN 978-2-7466-1290-7, COBISS.SR-ID 1024357776, стр. 119-127.

- „Regional policy funds: How prepared is Serbia to access European Union regional policy funds?”, у: „*Serbia and the European Union: economic lessons from the new member states*”, University of Coimbra, Portugal 2011., ISBN 978-972-9344-03-9, COBISS.SR-ID 1024422288, стр. 297-315. (коаутор).
- „Актуелна питања материјалних недостатака ствари у немачкој судској пракси”, у: „*Правни живот*“ 10/2011, II, 548, Слободан Перовић, Удружење правника Србије, Београд 2011., YU ISSN 0350-0500, COBISS.SR-ID 512166498, стр. 741-758.
- „Corporate reorganization in Republic of Serbia - Lessons from EU praxis”, у: „*Regional Cooperation and European Integration*”, International Center for Promotion of Enterprises, Ljubljana 2011., ISBN978-961-93203-0-3, COBISS.SR-ID 1024478096, стр. 256-271. (коаутор).
- „Analysis of the political aspects of the European integrations: Perspectives for Balkan countries“, у: „*European Integration Process in Western Balkan Countries*”, Faculty of Economics of the University of Coimbra, Coimbra 2012., ISBN 978-972-9344-05-3, COBISS.SR-ID 1024517776, стр. 266-296. (коаутор).
- „Harmonization of legislation with the EU standards”, у: „*Managing Structural Changes Trends and Requirements*”, Faculty of Economics of the University of Coimbra, Coimbra 2012., ISBN 978-972-9344-06-0, COBISS.SR-ID 512186978, стр. 61-93. (коаутор).
- „Хармонизација прописа Републике Србије у области заштите животне средине са правом ЕУ”, у: „*Екологија и право*”, Институт за упоредно право анд Правни факултет Универзитета Унион у Београду, Београд 2012., ISBN 978-86-80059-81-5, COBISS.SR-ID 1024503696, стр. 134-150. (коаутор).
- „Serbian Insolvency Law and its relation to EU Insolvency Standardisation and the US Bankruptcy Code”, у: „*Substantive Harmonisation and Convergence of Laws in Europe*”, Insol Europe, Nottingham 2012., ISBN 978-0-9570761-2-9, COBISS.SR-ID 1024507024, стр. 159-173.
- „Fight against corruption in Serbia in the aspect of its EU Integration Process“, у: „*Post Crisis Recovery*“, Belgrade: Belgrade Banking Academy, 2013., COBISS.SR-ID 1024543376, УДК 347.7(497.11:4-672EU), стр. 542-560. (коаутор).
- „Food Safety, Legal Regulations and EU Integration“ у: „*Ecologica*“ N°71/2013., Научно-стручно друштво за заштиту животне средине Србије Екологика, Београд 2013., COBISS.SR-ID44118287, УДК 351.77, стр. 495-499.
- „The bankruptcy law of the Republic of Serbia in times of crisis”, у: „*Economic Sciences on the Crossroad*”, Institute of Economic Sciences, Belgrade 2013., COBISS.SR-ID 512230498, УДК 347.736:339(497.11), стр. 127-136.

- „The Genesis, Some Evidence and Political Economy Context of the Privatization Process in Serbia“ у: „*Actual Problems of Economics*“, ed. Mykola Yermoshenko, National Academy of Management, Kiev 2014., ISBN 1993-6788, COBISS.SR-ID 512241250, стр. 59-68. (коаутор).
- „Правна регулатива контроле цена у Републици Србији (1991-2000)“, у: „*Деиндустријализација у Србији: могућност ревитализације индустријског сектора*“, ур. Божо Драшковић, Институт економских наука, Београдска банкарска академија, Факултет за банкарство, осигурање и финансије, Београд 2014., ISBN 978-86-89465-12-9, COBISS.SR-ID 512251746, стр. 397-417. (коаутор).
- „Климатске промене и предметно законодавство Републике Србије“, у: „*Ecologica*“ N°75/2014., Научно-стручно друштво за заштиту животне средине Србије Екологика, Београд 2014., ISBN 0354–3285, COBISS.SR-ID 80263175, стр. 490-494.
- „Environmental regulations and economic growth“ у: „*Toward green economy: opportunities and obstacles for Western Balkan countries*“, ed. Mirjana Radović-Marković, Bloomington : Xlibris Publishing, 2014., ISBN 978-1-503532-946, COBISS.SR-ID 512284514, стр. 215-235. (коаутор).
- „Природне катастрофе и еколошка политика Европске уније“ у: „*Ecologica*“ N°2015., Научно-стручно друштво за заштиту животне средине Србије Екологика, Београд 2015., ISSN 0354-3285, COBISS.SR-ID 512339554, стр. 737-741.
- „Реформа радноправних прописа у Републици Србији“ у: „*Структурне промене у Србији : досадашњи резултати и перспективе*“, ур. Иван Стошић и др., Институт економских наука, Београд 2015., ISBN 978-86-89465-17-4, COBISS.SR-ID 512298850, стр. 431-448.

б) Основни подаци о дисертацији

Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 29. јуна 2015. године одобрило је кандидату Ђуру М. Ђурићу израду докторске дисертације под насловом „Санациона реорганизације друштва капитала у стечају, упоредна студија немачког, француског и српског права“ и за ментора му одредило др Мирка Васиљевића, академика, редовног професора Правног факултета Универзитета у Београду.

Докторска дисертација Ђура М. Ђурића написана је на 398 страница текста А4 формата (ћирилични фонт 12, проред 1,5), не рачунајући садржај и списак литературе, и у свему је усаглашена са стандардима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја докторске дисертације.

Дисертација је израђена на основу проучавања грађе која обухвата 313 библиографских јединица, значајног броја страних и српских радова, страних и српских закона и кодификација, других прописа и докумената, као и страних и домаћих судских одлука. Грађа коју је кандидат користио за израду дисертације писана је на српском, немачком, француском и енглеском језику. Текст дисертације је подељен у четири целине: увод, део о националним законодавствима и законодавству ЕУ подељен на четири поглавља, закључак дела, део посвећен критичкој анализи предметних законодавстава и закључак свих делова.

II Предмет и циљ дисертације

Предмет докторске дисертације кандидата Ђура М. Ђурића представља скуп мера, које се спроводе у оквиру судског поступка, које за циљ имају опоравак или санацију привредног друштва неспособног за плаћање, када је то најбоље средство намирења његових поверилаца. Студија се ограничава на санациону реорганизацију друштва капитала у стечају. Ова друштва представљају правна лица, основана једностраним оснивачким актом или уговором, и која обављају редовно неку привредну делатност, преко имовине која је независна од свог власника. Правна наука познаје четири форме друштва капитала: акционарско друштво, командитно друштво на акције, друштво са ограниченом одговорношћу и европска компанија (*Societas Europaea*). У пракси, субјекти поступка реорганизације друштва капитала у стечају су углавном акционарска друштва и друштва са ограниченом одговорношћу. Научна анализа обухвата три правна система у Европи, и то у Савезној Републици Немачкој, Републици Француској и Републици Србији, али и право САД, које је наведеним законодавствима послужило као узор, као и право Европске уније. Да би се спровела реорганизација, најпре је неопходно да друштво капитала буде неспособно за плаћање или да му таква неспособност прети. Друштво је неспособно за плаћање када је доспело једно или више потраживања његових поверилаца, а оно не може да их намири. У француском и српском, а одскора и у немачком праву за отварање стечајног поступка није неопходно да је наступила неспособност за плаћање. У овом случају је довољно да она друштву прети или да се друштво суочава са таквим тешкоћама, да није у стању да их превазиђе. Понекад друштво постаје неликвидно, али не и неспособно за плаћање. Тада нису испуњени услови за покретање стечајног поступка. Такво друштво може спровести поступак реорганизације, али ван стечаја и ван судског поступка. Претпоставка за покретање судског поступка санационе реорганизације је да друштво капитала буде неспособно за плаћање. То значи да се дужник од тренутка утврђивања платежне неспособности налази у једној новој правној ситуацији.

Ипак, констатујући да се санациона реорганизација, као и други облици реорганизације, заснива на плану реорганизације, унапред припремљеном плану

реорганизације (УППР) или на плану усвојеном у одређеном облику стечајног поступка, кандидат сматра да план реорганизације захтева да дужник или његов стечајни управник задржи или поново стекне поверење поверилаца. Они морају препознати реорганизацију као најбоље средство намирења својих потраживања. План санационе реорганизације друштва капитала, као и других облика реорганизације, усвојен у стечајном поступку добија судску потврду и тиме постаје извршна исправа са дејством према трећим лицима. Тиме се оваква реорганизација истиче над осталим облицима и пружа извесност и правну сигурност. Одлука која проистиче из судског поступка штити како интересе поверилаца тако и интерес дужника и трећих лица. О плану реорганизације спроводи се гласање међу повериоцима. У њиховим је рукама даља судбина стечајног дужника – друштва капитала. Да би план био усвојен, потребно је да га подрже повериоци који имају већину у уделу потраживања унутар исте класе или групе, а затим да га потврди суд како би производио правна дејства. Када добије потребну већину, план обавезује све учеснике поступка (*erga omnes*): стечајног управника, сагласне и несагласне (мањинске) повериоце и трећа лица. План реорганизације има и посебну правну природу. Он обухвата елементе уговора и судске одлуке. У оквиру три анализирана правна система његова правна природа се различито схвата. Упркос несумњивим консенсуалним елементима, плану реорганизације је неопходна потврда надлежног суда, како би производио правна дејства. Због тога се за неке поставља питање, да ли реорганизација спада у добровољну судску надлежност. За неке је реорганизација правни институт *sui generis*. План реорганизације усвојен ван судског (стечајног) поступка остаје само споразум дужника и поверилаца, утужив само према правилима облигационог права. За разлику од њега, судски потврђен план реорганизације мора да се спроведе, у супротном суд ће донети одлуку о поновном отварању стечајног поступка над друштвом капитала. Ипак, кандидат заступа став да у плану реорганизације у српском и немачком праву преовладавају елементи уговорног карактера, те да је то пре свега судски потврђени споразум. Насупрот томе, у француском праву, у плану реорганизације, извесно, преовлађују елементи судске одлуке. План реорганизације може обухватати различите мере. Те мере могу за циљ имати правне и економске промене. Притом, могуће их је поделити у више група. Најпре, могуће је променити правни статус или правну форму привредног друштва у стечају. Затим, могуће је мерама променити привредну делатност привредног друштва. Поред тога, могуће је овластити стечајног управника да прода предмете из имовине стечајног дужника. Надаље, могуће је предвидети промене у структури капитала друштва. Осим тога, стечајни дужник је овлашћен да покуша да постигне нове споразуме са повериоцима ради преуређења права и обавеза. Између осталог, може уследити отпуштање вишка запослених у друштву капитала у стечају. На крају, стечајни управник, као заступник стечајног дужника, може закључити нове уговоре, преузети нове обавезе, узети кредит и сл. Све напред наведене мере као предмет ове студије имају за циљ најповољније намирење потраживања поверилаца. Тек након тога

долази циљ другог ред, а то је одржање и привредног друштва у стечају. За остварење плана неопходно је да управа друштва капитала у реорганизацији (под надзором стечајног управника) спроводи добро корпоративно управљање, са циљем успешног пословања и остварења максималних резултата.

Такође, кандидат констатује да је реорганизација привредног друштва у стечају релативно нов институт у европским правима. Сва три правна система у овој студији припадају правној традицији римског права. Упркос томе, реорганизација је усвојена у европским националним правима под утицајем права САД, и то поглавља XI Стечајног законика. До тада, у Европи је постојала једна другачија могућност за повериоце и дужника. Та могућност била је принудно поравнање, које се закључивало између дужника и његових поверилаца под надзором суда. Поред тога, уговорне стране могле су, као што и даље могу, закључити добровољно и вансудско поравнање. Имајући у виду чињеницу, да овај поступак у пракси није дао добро резултате, законодавци су приступили одговарајућим реформама. То је био случај у све три државе, али и на нивоу Европске уније, чији су Немачка и Француска чланови, а Србија држава кандидат за чланство.

Сходно томе, општи циљ истраживања кандидата је санациона реорганизација друштва капитала у стечају заснована на реалној процени њене изводљивости и уз подршку поверилаца. Посебно истиче да поступак усвајања плана не би требало да траје дуго, јер сам стечајни поступак изазива велике трошкове, који могу умањити већ смањену имовину стечајног дужника. Управо стечајни поступак представља последњу инстанцу за доношење кључне пословне одлуке – реорганизовати или ликвидирати. Зато је оптимално постављен законодавни оквир за превазилажење насталих тешкоћа друштва капитала од изузетног значаја. Законодавац не би требало да фаворизује ниједан поступак, будући да су реално утемељење наставка пословања и одлука поверилаца пресудни, али би требало да да свој допринос у отклањању негативног призвука стечајног поступка и охрабри све учеснике да му притупе. Стечај не значи нужно крај привредног друштва, већ кроз реорганизацију може бити нови почетак. Осим тога, прописивањем нових облика за савладавање финансијских и других тешкоћа привредног друштва, у мање или веће учешће судских органа, пружа се више могућности учесницима да приступе реорганизацији као начину за излазак из кризе. Имајући у виду карактер и значај предмета рада, циљ овог научног истраживања је био да се, на основу изучавања правних прописа, литературе, судске и пословне праксе пружи упоредни приказ установе стечајне санационе реорганизације у Савезној Републици Немачкој, Републици Француској и Републици Србији, покаже њен значај у превазилажењу тешкоћа са којима се привредни субјекти срећу, да покаже предности и недостатке једног и другог правног система, њихове оријентације, односно степен заштите интереса поверилаца и стечајног дужника кроз микроекономски, али и интереса привреде у целини, кроз макроекономски аспект. Такође, кандидат је указао на то где би требало унапредити поступак реорганизације, посебно санационог типа,

како би он остварио своју сврху. Ипак, указује да притом треба имати на уму, да, сврха поступка реорганизације у немачком, француском и српском праву није иста. За немачко право, приоритет ужива намирење поверилаца. Француско право, као основни циљ види санацију привредног друштва неспособног за плаћање. Српско право, као основни циљ реорганизације види најповољније намирење потраживања поверилаца. Најзад, кандидат је изнео мишљење шта представља оптимум реорганизације, како би се интереси свих страна у поступку, односно, усвојеном плану чијем извршењу реорганизација служи, најповољније задовољили. Тиме се отвара одређени број практичних питања, попут циља реорганизације, улога лица јавног и приватног права у поступку, који су све интереси који постоје, питање заинтересованих лица у реорганизацији, који је оптимум сношења терета са становишта права, али и са економског становишта, проблем несавесности одговорног лица стечајног дужника, али и поверилаца, питање имовинске, али и кривичне одговорности.

III Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Кандидат Ђуро М. Ђурић засновао је истраживање на четири главне хипотезе, које је испитао да би утврдио њихову утемељеност, односно основаност и ваљаност.

Прва главна хипотеза је да санациона реорганизација друштва капитала у стечају у начелу треба да буде једнака са другим облицима стечајног поступка које предвиђа закон, те да нема легитимног разлога да се ставља у подређени положај ради заштите интереса поверилаца. Када је санациона реорганизација друштва капитала у стечају заснована на реалним основама, она даје добре резултате у пракси и када повериоци не доносе одлуку о њој. Тиме се утиче на отклањање негативног призвука који стечај са собом носи и пружа подстицај дужнику и повериоцима, да у оквиру судског поступка, са мањом или већом интервенцијом правосудне власти, остваре намирење потраживања поверилаца и омогуће излазак дужника из финансијских и других тешкоћа.

Друга главна хипотеза кандидата Ђура Ђурића представља кључно питање овог истраживања. Користећи упоредно-правни метод и истражујући систематику и правно-политичке циљеве који се кроз стечајни поступак остварују у различитим законодавствима, кандидат је проблематизовао у литератури доминантне поделе правних система које су учињене обзиром на место које они дају реорганизацији и санационој реорганизацији. Он је аргументовао да је разлог за то је како теоријски тако и практичан. Наиме, примена и ефикасност института санационе реорганизације друштва капитала у стечају у пракси зависи од подстрека који законодавац даје привредним друштвима и другим потенцијалним стечајним дужницима. Кандидат истиче да флексибилан приступ уз више понуђених могућности за решавање тешкоћа у пословању, даје мотив самом дужнику друштву капитала да правовремено приступи преговорима са повериоцима и уз помоћ суда обезбеди примену скупа мера које би га

извеле из кризе. Тешко је закључити да је један од приступа исправнији него други. Разлог за то треба потражити у пракси. Иако француско законодавство има блажи приступ према дужнику, француска привреда не бележи због тога нужно боље резултате. Истина, од увођења у примену санациона реорганизација је све више заступљена у пракси. Насупрот томе, немачко законодавство је тек недавно заузело блажи став према дужнику, али и даље као циљ стечајног поступка има намирење потраживања поверилаца. Упркос томе, немачка привреда бележи стални раст и представља водећу у Европи и једну од водећих у свету. Српско законодавство направило је 2004. године радикалан рез и од превазиђеног и дужнику наклоњеног прешло на приступ који штити интересе поверилаца. Такође, кандидат је показао да само стечајно законодавство није у стању да промени привредно стање земље која је у стагнацији већ више од две деценије. Ипак, постојећи прописи представљају добар почетак. Као држава кандидат за чланство у Европској унији, Србији предстоји наставак и завршетак поступка усклађивања законодавства са правним тековинама Европских заједница. На нивоу Европске уније, стечајни поступак није остао занемарен. Од 2001. године до данас забележен је велики број прекограничних стечајних поступака. После дуже дебате постојећа Уредба ЕС 1346/2000 замењена је новом Уредбом 848/2015, у чији текст су укључене и одредбе о реорганизацији. Зато, сматра кандидат, можемо очекивати, а постоје и захтеви из праксе, да ће српско стечајно право имати још једну реформу. Судска, али не и судећа интервенција, даје плану на којем се санациона реорганизација заснива својство извршне исправе, која производи дејства *erga omnes*. Полазећи од временског критеријума, кандидат указује да правовремена одлука дужника даје више мотива повериоцима и другим учесницима да подрже реорганизацију, чиме се повећавају шансе за њено успешно извршење у пракси. Ригидан законодавни приступ обесхрабрује дужника, доводи до закаснелих реакција и одлука, пада поверења поверилаца и смањује шансе за успех. Такође, показано је да скоро да не постоји оптималан правни систем, те да треба оставити одређену резерву, јер оптималност законодавног оквира даје пре свега добру полазну основу. На коначни исход санационе реорганизације друштва капитала у стечају могу утицати бројни чиниоци на тржишту.

Полазећи од претходно добијених закључака и анализом позитивног законодавства и судске праксе, кандидат Ђуро М. Ђурић је утврдио тачност своје треће хипотезе да је судски поступак неопходан и незаобилазан ради заштите интереса свих учесника у поступку санационе реорганизације, а посебно поверилаца. Чињеница да се отварањем овог судског поступка сва потраживања стичу и намирују у оквиру њега, спречава да само одређени поверилац намири потраживање кроз поступак појединачног извршења. Чак и када коначну одлуку о реорганизацији доноси суд, то не значи да ће он стати на страну дужника. Суд своју функцију врши самостално и непристрасно, па као објективни чинилац може да стекне најбољи увид у ситуацију. Под судском контролом, обезбеђује се да дужник не наноси штету повериоцима својим

лошим пословним потезима. Осим тога, пре наступања неспособности за плаћање, не постоји основ да се дужник потпуно лиши права и овлашћења над имовином привредног друштва. Када она наступи, прелази се на строжији режим поступања са дужником, чиме се обезбеђује заштита права и интереса поверилаца.

Коначно, кандидат је на основу детаљне анализе предметних законодавстава у области стечајне реорганизације потврдио своју четврту хипотезу да спровођење мера санационе реорганизације друштва капитала у стечају зависи од доброг корпоративног управљања. Наиме, добра корпоративна управа не започиње санациону реорганизацију по наступању неспособности за плаћање и отварању стечајног поступка. Од ње се очекује да правовремено уочи тешкоће са којима се друштво капитала може суочити или суочава, те да приступи изради плана мера за њихово превазилажење. План не подразумева често непопуларне мере, поводом којих друштво капитала до отварања стечајног поступка у ширем смислу има могућност избора. По отварању стечајног поступка, та могућност избора се сужава или потпуно губи услед укључивања у одлучивање других чинилаца, пре свега суда и поверилаца. Добро припремљен и реално заснован план има шансе за успех у примени. Међутим, и тада је потребно да терет извршења плана санационе реорганизације понесе добра корпоративна управа. Ако то није случај, те дође до неуспеха у извршењу плана, доћи ће до поновног отварања стечајног поступка и по правилу одвијања поступка у правцу банкротства друштва капитала.

Коришћена методологија

Имајући у виду сложеност и домашај предложене теме дисертације, кандидат Ђуро М. Ђурић је при њеној изради синтетички користио већи број метода специфичних како за компанијско као целину тако и за стечајно право, као ужу целину. Они су пре свега последица чињенице да је предмет грађанскоправне природе, али и чињенице да се у поступак реорганизације укључују државни органи, пре свега суд. Такође, привредни субјекат у реорганизацији у стечају има ограничену пословну способност, јер је његов приступ правном промету у одређеном периоду под контролом и надзором поверилаца и правосудних органа. и то: правнодогматски метод, нормативни метод, компаративни или упоредноправни метод, историјскоправни и компаративноисторијски метод, правнологички метод, метод правне праксе, метод случаја, статистички метод и метод економске анализе права.

Пошто је стечајно право грађанскоправна научна дисциплина, а примарни задатак кандидатовог истраживања је била научна обрада санационе реорганизације друштва капитала у стечајном поступку, у раду је највише коришћен правнодогматски метод. Реорганизација у стечајном поступку је правни институт уређен позитивним прописима како у Немачкој и Француској, тако и у Србији. У том смислу, анализирани су матични прописи из ове материје, а то су Стечајни законик Савезне Републике

Немачке, Трговински законик Републике Француске и Закон о стечају Републике Србије. Осим наведених, у предметној материји налазе примену у немачком праву Грађански законик, Трговински законик и Законик о парничном поступку, у француском праву Грађански законик, Нови Законик о грађанском судском поступку, Радни законик и Монетарнофинансијски законик, а у српском праву: Закон о привредним друштвима, Закон о облигационим односима, Закон о парничном поступку итд. Због тога, било је потребно да се утврди конкретно значење правних норми које су предмет истраживања, како би се одредило које је то понашање људи које им норме прописују. Да би се то постигло, било је неопходно применити одговарајуће методе тумачења у праву. То се односи на језичко или граматичко и логичко тумачење правне норме. Посебна пажња посвећена је правним празнинама у уређењу ове материје.

У истраживању је коришћен и нормативни метод. Овим методом кандидат је истражио правне норме и систем које оне чине, као и њихове међусобне везе. Такође, сагледао је правни систем као целину и његову ширу друштвену функцију. Конкретно, овде је сагледао стечајну реорганизацију и као уговор или уговорни аранжман, у оквиру шире целине грађанског и привредног (компанијског) права, али и као врсту стечајног поступка, који је опет део шире целине, односно, грађанског процесног права, који су уређени одређеним нормама и подлежу одређеним правним последицама. Сагледавањем норми које уређују ову правну установу, кандидат је приступио утврђивању логичке природе правног система, везе између његових делова, његову јединственост и потпуност, правну снагу и хијерархијске односе предметних правних норми, као и њихову ефикасност у испуњавању одређене функције. Добијени искази у виду нормативне теорије права имају национални и средњи обим. Циљ је и да се на овај начин сагледа законско уређење реорганизације *de lege lata* и *de lege ferenda* у три државе, како као одвојене целине, тако и у ширем европском контексту.

Коришћење упоредноправног метода је било посебно значајно не само због предмета дисертације, који је упоредноправни, већ и због упоређивања стварних узрока одређених позитивноправних решења, њихових предности и недостатака у поступку реорганизације у стечајном поступку у три правна система, односно повратни утицај на друштво. Другим речима, извршено је поређење три посебна национална права и то у њиховим деловима. Већ у самом циљу поступка реорганизације који промовишу немачко, француско и српско право, виде се међусобне разлике. Примећује се социјалнотржишни приступ немачког законодавца, социјални или чак дужнику наклоњени приступ француског законодавца, наспрам стриктно тржишног, повериоцима наклоњеног приступа српског законодавца. Предмет истраживања били су како законски, тако и подзаконски прописи у трима државама, правни системи који су им послужили као узорци, али и судска пракса у Немачкој, Француској, Србији и другим државама, нарочито трговинских и касационих судова, те теорија и различити ставови аутора у предметној материји. Не треба заборавити ни

осврт на наднационалне прописе, посебно на прописе Европске уније, који се примењују у Немачкој и Француској (као водећим државама чланицама ЕУ), а којима се српско право приближава.

Такође, било је неопходно сагледати развој реорганизације у стечају као установе коришћењем историјскоправног и компаративноисторијског метода. Иако је она новијег датума, правне норме које је уређују, у ширем смислу, а нарочито оне у француском праву, много су старијег датума. Немачко, француско и српско право припадају породици правних система изграђених на темељима римске правне традиције. Немачко и француско приватно право, али и привредно право, као ужа целина, формалноправно су обликовани предметним кодификацијама из 19. столећа. Многа њихова решења су утицала на српско законодавство. Ипак, будући динамична правна област, привредно право је од првих закона до данас у свим земљама претрпело знатне измене. Зато је потребно сагледати их, као и узрочни ланац догађаја који су на то утицали. Овде историја права није само ужег, националног обима, него има шири значај. Зато је било потребно применити овај сложени метод, како би били проучени како позитивноправна решења тако и она која су им претходила.

Применом правнологичког метода кандидат је приступио повезивању правних норми у једном систему и разумевању тих веза, ради тумачења правог смисла норми. Такође, применио је и метод дедукције. Реорганизација у стечају као правна установа, има основ у општим нормама, и то у уставним прописима и правним начелима у правима Немачке, Француске и Србије, па се конкретизује кроз матичне законске прописе и кроз споредно законодавство, а затим и кроз подзаконске прописе и кроз примену у судској пракси. Међутим, полазећи од конкретне ситуације и циља реорганизације одређеног привредног субјекта у тешкоћама, потребно је пронаћи у правном систему ону норму која ће најбоље да оствари задати циљ, односно остварити оздрављење стечајног дужника и најповољније намирење потраживања поверилаца. Другим речима, примењен је и индуктивни метод. Ипак, како би се избегли недостаци примене само једног од наведених метода, примењена су оба логичка метода.

Кроз примену метода правне праксе кандидат је анализирао и најважније случајеве из праксе чији је предмет био реорганизација у стечајном поступку. Посебан интерес изазивају случајеви који су донели преокрет у судској пракси. Ту се нарочито мисли на поступке пред трговинским судовима, усвојене планове реорганизације и успех у њиховом спровођењу, те враћање стечајног дужника у правни живот. Овај метод је примењив како у недовољно развијеним правним порецима, тако и у оним у којима није довољно јасно које је решење најбоље, а правна норма га прецизно не уређује или би била преурањена. Ипак, није било лако доћи до свих података у судској пракси, посебно када су у питању привредно значајни субјекти, будући да се многи подаци чувају као пословна тајна.

Применом метода случаја указало се на значај да се на конкретним примерима у пословној пракси утврде како узрок, тако и сви чиниоци реорганизације и њени стварни резултати на опоравак реорганизованог субјекта.

Незаобилазно, употреба статистичког метода била је од важности за анализу статистичких података ради утврђивања колико је поступака покренуто, колико је спроведено и на који начин су окончани. Тиме се могао добити закључак о стварној примени овог поступка у пракси, као и о његовој успешности.

Коначно, уз метод економске анализе права добијена је потпунија слика реорганизације у стечају, не само као правне, већ и као економске појаве. Успех односно неуспех поступка има своје дејство како на микро тако и на макроекономском плану. Такође, поступак реорганизације у стечају не подразумева само правне измене, већ и измене економске природе, како финансијске тако и на нивоу управљања друштвом. Мада је овај метод првенствено био споредан у овој студији, било је од значаја њиме допунити научно истраживање обављено правним методама, ради што бољег схватања целокупне материје која чини предмет дисертације.

IV Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација кандидата Ђура М. Ђурића се састоји из четири дела, од којих први представља увод, други део представљање националних прописа у области санационе реорганизације друштва капитала у стечају у Немачкој, Француској и Србији, као и у САД и на нивоу Европске уније, трећи део критичку анализу предметних законодавстава, а последњи закључак истраживања.

Први део, које представља **Уводни део** докторске дисертације, посвећен је историјском развоју стечајног права и института санационе реорганизације, у државама које су предмет ове студије.

Друго део дисертације, насловљен као „**Санациона реорганизација друштва капитала у стечају у предметним државама**“, састоји се из пет поглавља. У првом поглављу другог дела представљени су узроци стечаја, општи преглед мера реорганизације, однос државе према санационој реорганизацији привредних друштава, регулатива на нивоу Европске уније, будући да су две државе из студије њене чланице, као и уређење реорганизације у држави порекла САД. Немачка и Француска, као државе чланице Европске уније примењују и Уредбу ЕС 1346/2000 о стечајним поступцима за прекограничне стечајне поступке. У међувремену донета је нова Уредба ЕС 848/2015 чија примена обухвата и поступак реорганизације и као и стечајне поступке над групом друштава. Ова Уредба ће се примењивати од 2017. године.

У другом поглављу другог дела анализирани су прописи који уређују санациону реорганизацију у Немачкој. Констатујући да је реч о једној од водећих светских привреда, у чије је законодавство је реорганизација у стечају уведена 1994. године, а почела да се примењује тек 1999. године, указује се да је приметан утицај

англосаксонског права. Након увођења реорганизације у стечају у немачко право, уследило још неколико реформи, од којих је последња која се односи на реорганизацију завршена 2012. године. У тренутку закључења рада на овој студији, пред немачким савезним парламентом (Бундестаг) налази се нацрт Закона олакшавању превазилажења стечаја групе друштава. Његово усвајање се очекује до краја мандата садашњег сазива парламента.

Треће поглавље другог дела односи се на државу која је изградила најсложенији систем реорганизације у стечају, Француску. Реорганизација привредног друштва у стечају постоји од 1985. године и до 2015. године стечајно законодавство доживело је неколико реформи. Данас постоји неколико врста реорганизације које стоје дужницима на располагању. Од 2006. године примењује се потпуно нов институт предстечајне судске реорганизације са основним циљем опстанка и санације стечајног дужника. Врло брзо овај институт показао се успешним у реорганизацији великих компанија. Данас он обухвата још и варијанту унапред припремљеног плана реорганизације и варијанту споразума са финансијским повериоцима.

Четврто поглавље другог дела део посвећено је реорганизацији друштава капитала у стечају у Републици Србији. Релативно млада правна установа још није доживела праву примену у слабој економији каква је српска. Реорганизација у стечају уведена је реформом 2004. године. Реформа из 2009. године имала је за циљ да охрабри учеснике стечајног поступка на њену примену, кроз увођење реорганизације по унапред припремљеном плану. Изменама закона 2014. године наставило се са усклађивањем стечајног законодавства са захтевима тржишта.

Пето поглавље односи се на закључак другог дела.

Трећи део дисертације под називом „**Критичка анализа законодавства у три државе и препоруке**“, састоји се из тринаест поглавља. Будући да је реч о врло динамичној области права, тесно повезаној са економијом сваке државе, стечајно право је у обавези да стално прати привредна кретања и реагује на њих правовременим решењима. Поглавља овог дела обухватају анализу санационе реорганизације друштва капитала у стечају као правног појма, извора права реорганизације друштва капитала у стечају, правне природе реорганизације, предмета санационе реорганизације друштва капитала у стечају, претпоставки подобности за реорганизацију, форми поступка реорганизације, циља санационе реорганизације друштва капитала у стечају, значаја правовременог уочавања и савладавања тешкоћа привредног друштва, као и вишестепеног решавања тешкоћа привредног друштва, затим улога учесника у санационој реорганизацији друштва капитала у стечају, те усвојених мера реорганизације, проблема реорганизације група друштава и међународног поступка реорганизације и закључак овог дела.

Четврти део представља **Закључак** кандидатовог рада. У њему је изнешена кратка и завршна рекапитулација резултата до којих се дошло у истраживању и дефинисан је предлог како би требало уредити институт санационе реорганизације у

стечају. Он се ослања на решења које су предвиђена у анализираним прописима Немачке, Француске, Србије и Европске уније, али садржи и извесне сугестије које би могле да допринесу његовом детаљнијем и потпунијем регулисању. Оне се огледају у предлогу да се национална законодавства одреде за комбиновани немачко-француски модел санационе реорганизације. Изнети су и аргументи у корист извесних измена у српском стечајном праву, нужности одређивања за нови приступ стечајној реорганизацији и стечајном поступку уопште и потребе да се измени концепција према којој стечај представља крај привредног субјекта и могућности за наставак пословања. Напротив, кандидат сматра да је стечајни поступак добар инструмент за нови финансијски почетак.

VI Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација кандидата *Ђура М. Ђурића* под насловом „*Санациона реорганизација друштва капитала у стечају, упоредна студија немачког, француског и српског права*“ представља оригиналан и самосталан научни рад, темељну и вишеслојну студију једне веома важне, а у нас до сада недовољно изучаване области стечајног права, коју је он детаљно расветлио са више аспеката.

Пре свега, кандидат је на доктринарном плану институт стечајне реорганизације санационог типа поставио на другачијим, ширим основама него што је то до сада био случај. У односу на досадашња истраживања он је отишао корак даље, јер се није фокусирао на истраживање стечајне реорганизације друштва капитала каква постоји у три национална правна система, већ је конструишући појам и правну природу стечајне реорганизације успео да обухвати заједничке елементе и формулише заједничку основу, који за последицу имају покушај да се у оквиру судског поступка оздрави привредно друштво у тешкоћама, усвоји реално засновани план реорганизације и успешно изврши, као и да стечајни дужник стане на здраве ноге. Градећи теоријски појам стечајне реорганизације, који садржински одговара сублимираним искуствима у нормирању и примени стечајне реорганизације у водећим европским правним породицама, кандидат је доказао да је идентичне или веома сличне правне последице и циљеве који се остварују класичним поступком реорганизације у стечају, могуће реализовати и у поступку предстечајне реорганизације и у поступку по унапред припремљеном плану реорганизације, флексибилним и ширим приступом законодавца и увођењем појединих института из области компанијског и облигационог права. Иако већ сама визура кроз коју је кандидат разматрао појам и правну природу реорганизације у стечају, односно ширина овако учињеног научног захвата представља новину, оригиналан и значајан искорак у овој области стечајног и компанијског права, он је успео да продубљеним истраживањем, конструишући сасвим нов приступ решавању тешкоћа привредног друштва, посебно друштва капитала у стечају, пружи још један важан теоријски допринос у изучавању стечајне реорганизације.

Иако је кандидат правник позитивиста, није споран ни његов допринос историјско-правној анализи стечајне реорганизације. Он је у истраживању доказао своју научну самосталност, показујући да упркос доминантним гледиштима у литератури, убедљиво може да се аргументује да је стечајна реорганизација, иако правни трансплант из англосаксонског права, добро уклопљена у европске континенталне правне системе. Избегавајући олаке аналогije и клонећи се анахронизама, он је успео да препозна, премда не тако давну, једну историјско-правну константу, историјску вертикалу, и да сигурно и прецизно испрати еволуцију стечајне реорганизације у три европске државе, у којима се мењао однос према стечајном дужнику и према стечајним повериоцима.

Развијајући потпуну нову и оригиналну идеју, да стечај у ширем смислу, односно, да стечајну реорганизацију треба посматрати као инструмент за превазилажење тешкоћа привредног друштва, кандидат је, задржавајући се у оквирима свог предмета истраживања, на нови начин осветлио и друге области немачког, француског и српског позитивног грађанског и компанијског права.

Осим на научном, Ђуро М. Ђурић је својим истраживањем остварио важан резултат и на практично-нормативном плану. Можда се најзначајнији допринос његове докторске дисертације огледа управо у прилогу кандидата научној и стручној расправи поводом реформи стечајног права, и конкретно стечајне реорганизације, које су се одвијале у последњих десет година у немачком, француском и српском законодавству. Методолошки исправно користећи претходно добијене закључке о појму, врстама, правној природи, узроцима, правним дејствима стечајног поступка и начинима реорганизације друштва капитала у стечају, као и резултате дискусије за и против стечајне реорганизације коју је пажљиво, промишљено, критички, са сопственим доприносом, ставовима и аргументацијом презентовао, кандидат је заузео јасан, прецизно образложен и правно-логички утемељен став о потреби новог приступа стечају и санационој реорганизацији привредног друштва у стечају. Међутим, значајно је истаћи да се кандидат није задржао на овој аргументацији, већ је полазећи од претходно добијених резултата у истраживању учинио и конкретне предлоге за измене законских прописа, што би могло бити од користи не само законодавцу у Србији, већ у будућности и правницима практичарима.

Најзад, сматрамо да је потребно да истакнемо да докторска дисертација кандидата Ђуро М. Ђурић представља значајан допринос српској цивилистици и рад који је написан сходно уобичајеним стандардима. Не само да истраживање на тему за коју се кандидат определио представља значајно дело монографског карактера на нашем језику и на овим просторима, већ и широк круг питања која је он марљиво и методолошки исправно обрадио, обимна литература и велики број извора које је користио, богат упоредноправни приказ који је презентовао и прецизне смернице које је дао за развој стечајне реорганизације у будућем српском праву, сведоче о темељности и високом квалитету спроведеног истраживања. Иако његов научни стил

одликује разложност и прецизност, јасно видљива идеја коју доследно развија од почетка до краја истраживања, језик којим је рад написан је лак и пријатан за читање, што представља додатну врлину ове докторске дисертације.

VII Закључак

На основу свега наведеног, Комисија, са посебним задовољством и чашћу, констатује да докторска дисертација кандидата Ђура М. Ђурића под насловом: **„Санациона реорганизација друштва капитала у стечају – упоредна студија немачког, француског и српског права“**, као самостална и оригинална расправа, испуњава услове да буде јавно брањена, те је стога слободна да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду упути

ПРЕДЛОГ

да прихвати позитивну оцену предметне докторске дисертације и одреди комисију за њену јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Др Мирко Васиљевић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Др Владимир Чоловић, научни саветник
Института за упоредно право Београду и редовни
професор Правног факултета Паневропског
универзитета Апеирон у Бањој Луци

Др Вук Радовић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Београду